

4. 11. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Otázka promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích

Právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích je jedním ze základních prvků institutu ochrany osobnosti. Občanský zákoník[1] tak umožňuje, aby se fyzická osoba mohla dovolávat majetkového plnění v případě, že by se satisfakce uvedená v § 13, odst. 1 zdála jako nedostatečná. Vzhledem ke své materiální podstatě však podle judikatury podléhá promlčení v obecné tříleté lhůtě[2]. Ústavní soud ovšem ve svém nálezu z 28. 5. 2011[3] dal jasně najevo, že námitku promlčení je třeba posuzovat v souladu s korektivem dobrých mravů. Velký důraz je pak kladen především na individuální posouzení jednotlivých případů. Nebylo to ostatně poprvé, co Ústavní soud vytknul státní instituci přílišný formalismus. Ve svých dalších nálezech[4] opakovaně vyjádřil potřebu neopomínat v rozhodovací činnosti „ideu spravedlnosti“.

Podřízení nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích promlčecí době je samo o sobě poněkud rozporuplným postupem. Tvoří totiž neoddělitelnou součást celého mechanismu ochrany osobnosti, přičemž jak teorie, tak soudní praxe se shoduje, že samotný nárok na ochranu osobnosti promlčení nepodléhá[5]. Tento názor je jistě správný, protože například v oblasti medicínského práva dochází k tomu, že mezi zásahem do práva na ochranu osobnosti a jeho faktickým, seznatelným projevem uplyne delší časový úsek, přičemž se může jednat o prodlevu v řádu let[6]. I když tedy připustíme, že náhrada nemajetkové újmy v penězích je pouze obsah nároku na ochranu osobnosti a nikoliv samotný předmět této ochrany, je třeba brát v úvahu, že se jedná o nedílnou součást sankčního systému za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti. V oblasti zdravotnického práva pak celkově dochází k upozadění nároku na přiměřené zadostiučinění a k akcentaci náhrady nemajetkové újmy[7]. Bylo by tedy jistě diskutabilní, kdyby soud přiznal žalobci přiměřené zadostiučinění za zásah do ochrany osobnosti, čímž by de facto uznal oprávněnost jeho nároku, a zároveň odmítl pro žalobce významné plnění. Došlo by tak k paradoxní situaci, kdy by morální satisfakce byla jediným ziskem žalobce, ačkoliv by oprávněnost jeho nároku byla soudem uznána.

Současný trend v judikatuře tuto skutečnost odráží a dochází tak k overrulingu předchozí judikatury Nejvyššího soudu[8], která naopak náhradu nemajetkové újmy tříleté lhůty výslovně podřídila. Přihlédnutí ke korektivu dobrých mravů při použití námítky promlčení je důležité zejména vzhledem k osobní povaze sporů, které s ochranou osobnosti souvisejí. Zároveň ovšem může dojít k rozporu s principem právní jistoty, protože dochází k rozporu s dobrými mravy. Obecná promlčecí lhůta by se dala očekávat vzhledem k tomu, že obsahem náhrady nemajetkové újmy je peněžité plnění.[9] Záleží tedy na soudci, jak tyto dva právní principy poměří a zda se rozhodne námitku promlčení nároku

uznat. Ústavní soud totiž umožnil námitku dobrých mravů použít, otázce samotné možnosti existence promlčecí lhůty se ovšem blíže nevěnoval. Rozporuplnou se může zdát i jeho argumentace pro nepřihlédnutí k námitce promlčení, např: „*mohou však nastat situace, kdy uplatnění této námitky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.*“[10] Domnívám se, že vzhledem k principu vigilantibus iura není možné objektivně posuzovat zavinění uběhnutí promlčecí doby. Pokud platí, že je každý strážcem svého práva, pak je otázka nezaviněného uplynutí promlčecí doby přinejmenším sporná. Zánik nároku pak těžko může být nepřiměřeně tvrdým postihem, pokud jej právo s určitou právní událostí přímo spojuje. Úspěšné použití námitky promlčení má pro druhého účastníka vždy negativní dopad a jeho zmírňování soudem tak může být nežádoucím zásahem do právní jistoty účastníků.

Přes výše řečené je aplikace zásady dobrých mravů jistě žádoucí. Podíváme - li se blíže na judikát 30Cdo 1975/2009, zjistíme, že do tělesné integrity žalované bylo lékařským postupem non lege artis zasaženo v roce 2002, k projevu tohoto zásahu došlo v roce 2004 a žalobu podala poškozená v roce 2007. Rozporuplným se může zdát již určení počátku běhu promlčecí lhůty, který odvolací soud stanovil na rok 2002, tedy na rok, kdy k zásahu došlo, ale jeho následky se ještě neprojeví. Zde se podle všeho nejedná o nezaviněné uplynutí promlčecí lhůty, jak ji předpokládal Ústavní soud, ale o nesprávné určení samotného počátku běhu promlčecí doby, což je pro posouzení nároku zcela zásadní. Rovněž se nabízí možnost použít analogicky § 106, odst. 2 Občanského zákoníku, který vylučuje použití objektivní promlčecí doby.[11] Aplikace tohoto ustanovení by v tomto případě byla možná i z hlediska předmětu sporu. V jiných sporech na náhradu nemajetkové újmy při zásahu do ochrany osobnosti by bylo jeho použití problematické, protože k zásahu do ochrany osobnosti může dojít, a v praxi dochází, i jinou cestou než poškozením tělesné integrity.[12]

Současný stav judikatury nepodává jasnou odpověď na otázku, zda se náhrada nemajetkové újmy v penězích promlčuje či nikoliv. Nejvyšší soud společně s Ústavním soudem poskytl obecným soudům toliko vodítko, jak postupovat v případech zjevně nespravedlivých, kdy je do práva účastníka výrazně zasaženo, nedali ovšem jasnou odpověď na otázku, zda dochází k promlčení v obecné tříleté lhůtě. Je tedy žádoucí, aby byl Nejvyšším soudem vysloven jasný názor a aby byly pochybnosti a nejistota v této oblasti ukončeny.

Tomáš Vondra

[Schaffer & Partner Legal, s.r.o., advokátní kancelář](#)

Gallery Myšák
Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 221 506 300
Fax: + 420 221 506 301
e-mail: info@schaffer-partner.cz

---

[1] § 13, odst. 2. zák. 40/1964, občanský zákoník
[2] § 101 tamtéž
[3] IV. ÚS 2842/2010

[4] Např. II. ÚS 635/09 nebo II. ÚS 3168/09

[5] 30 Cdo 1542/2003

[6] Viz. např. 30 Cdo 1975/2009

[7] Těšinová, Žďárek, Policar, Medicínské právo, C.H.Beck 2011 kap. 30, str. 395

[8] Srovnej 31 Cdo 3161/2008

[9] § 100, odst. 2. zák. 40/1964, občanský zákoník

[10] I. ÚS 634/04

[11] Jehlička, Švestka, Škárová a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, 8. vydání, CH Beck 2003, str. 335

[12] Viz např. 30 Cdo 2017/2009

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)